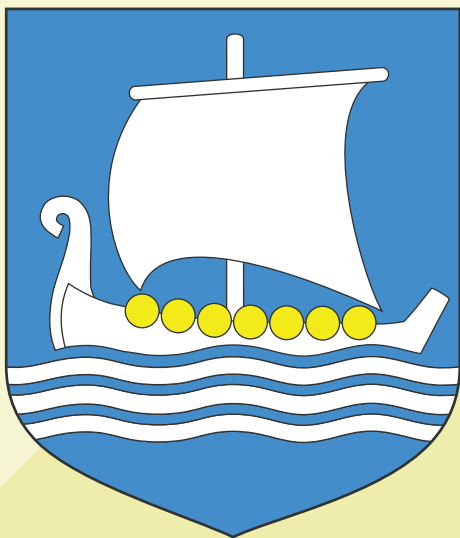
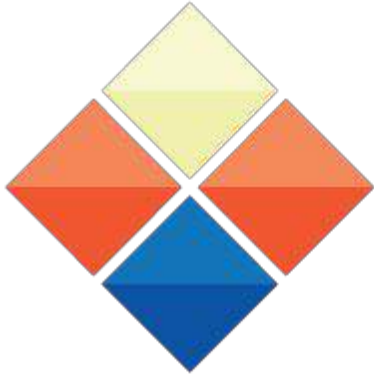

SAARE
MAAKONNA
NOORSOOTÖÖ

ARENGUSTRATEEGIA 2015-2020

SISSEJUHATUS

Saare maakonna noorsootöö arengustrateegia 2015–2020 on noorsootööd käsitlev arengudokument, mis sisaldab kokkulepet noorsootöö prioriteetide osas. Dokumendi koostamisel osalesid noorte ning noorsootöö küsimustega tegelevad asutused, kohalike omavalitsuste struktuurid, mittetulundussektori organisatsioonid, ettevõtjad ning sihtgruppide esindajad. Antud strateegilise dokumendi eesmärk on ühtlustada arusaamu sellest, millisenahame näha tulevikus Saaremaa noorsugu ning noorsootööd ning kuidas selleni jõuda.

Saare maakonna noorsootöö arengustrateegia koostamist alustati aprillis 2015. Strateegiaprotsessi algatajaks oli Saare maavalitsus. Rahastus saadi maakondliku arendustegevuse programmist 2015 laiapõhjalise kaasava strateegiaprotsessi läbiviimiseks, millega on finantseeritud töörühmade ja seminaride läbiviimist ning strateegiaeksperti tööd.

Protsessi käigus ajavahemikul aprill kuni detsember 2015 on läbi viidud 3 töögrupi koosolekut. Laiemat noorsootöö asjaliste ning sihtgruppide koosseisu on kaasatud kolmel üritusel:

- Saaremaa noorte arengupäev;
- Saaremaa noorsootöö arengupäev;
- Õpilasesinduste koolituspäev Motivaarikas vol 3.

Strateegia jaoks loodi küsimustik noorsootööga otseselt tegelevate inimeste, lapsevanemate ning 7–26aastaste noorte mõtete, väljakutsete ning vajaduste väljaselgitamiseks.

Küsimustikele vastas:

- 107 10–12aastast noort,
- 202 13–17aastast noort,
- 81 18–26aastast noort,
- 16 noortega tegelevat inimest,
- 42 lapsevanemat

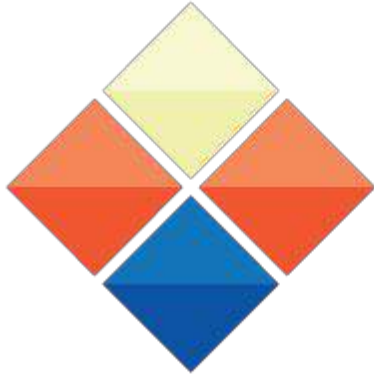
ja nende vastused kajastuvad strateegias.

Strateegiaeksperti abiga on läbi töötatud teemaga seotud arengudokumendid ning uuringud.

Strateegia koostamisel on arvestatud Eesti noortevaldkonna arengukavaga 2014-2020, hetkel kehtiva noorsootöö seaduse, noorsootöö kontseptsiooni ja teiste noorsootöö valdkonda puudutavate õigusaktidega ning Saare maakonna arengustrateegia ning Kuressaare linna tegevuskavaga 2016–2019.

Dokumendi eri osades on:

- kirjeldatud hetkeolukorda, noorsootöö valdkonna arenguvajadusi ja peamisi probleeme;
 - sõnastatud on üldeesmärk ja võtmevaldkonnad koos alaeesmärkide ning tegevuste ning oodatavate tulemustega aastaks 2020;
 - käsitletud tulemuste läbivaatamise ja strateegia uuendamise korda.
-

NOORSOOTÖÖ DEFINITSIOON JA KONTEKST

Noorsootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda.

Noorsootöö seaduse järgi määratletakse Eestis noorena vanuserühma 7–26.

Noorsootöötaja eesmärk on luua noortele tingimused arendavaks tegevuseks vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt. Ta töötab riigi, kohaliku omavalitsuse, era- või kolmanda sektori institutsioonis, sh maavalitsuses, valla- või linnavalitsuses, üldhariduskoolis, huvikoolis, noortekeskuses, noorte teavitamis- ja nõustamiskeskuses, noorteühingus, noortelaagris, kirikus, raamatukogus, kultuuri- ja spordiasutuses jms. Ta on teadlik noorte elu tegelikkusest ja kohalikest oludest, oskab hinnata noore olukordi ja vajadusi, valida ja rakendada sobivaid meetodeid ning analüüsida teostatud töö mõjusust. Tema töö sisuks on individuaalne töö noorega ja noortegruppidega; programmide ja projektide planeerimine, teostamine ja hindamine; koostöö noortega, nende vanematega, teiste huvi- ja sidusgruppidega ning valdkondade spetsialistidega.

Huviharidus on noorsootöö valdkond, mis põhineb vabatahtlikkusel ning loob noortele võimalused õppekavajärgseks arendavaks tegevuseks (eri tegevusvaldkondades) tasemeõppest ja tööst vabal ajal.

Avatud noortekeskus on noorsootööasutus, mis tegutseb avatud noorsootöö meetodil, kus vabatahtlikkuse alusel võivad käia kõik noored ja mis on ümbruse noorsootöö korraldamise keskus.

Noorsootöö korraldamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid otsuste tegemisse; tingimuste loomisel teadmiste ja oskuste omandamiseks lähtutakse noorte vajadustest ja huvidest;

noorsootöö põhineb noorte osalusel ja vabal tahtel;

noorsootöö toetab noorte omaalgatust;

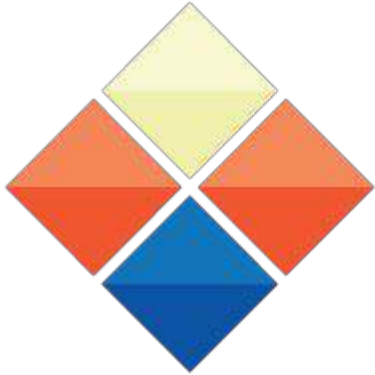
noorsootöös lähtutakse võrdse kohtlemise, sallivuse ja partnerluse põhimõttest.

Saare maakonna noorsootöö arengustrateegia lähtub EESTI NOORTEVALDKONNA ARENGUKAVA ÜLDEESMÄRGIST:

Noorel on avarad
võimalused arenguks ja
eneseteostuseks,
mis toetab sidusa ja loova
ühiskonna kujunemist.

Vastavalt Eesti noortevaldkonna arengukavale toimib noorsootöö neljas suures valdkonnas. Noortevaldkonna meetmed ja tegevused on suunatud järgmiste alaeesmärkide ja eesmärgiseisundite saavutamisele.

ALAEESMÄRK	MEEDE
1. NOOREL ON ROHKEM VALIKUID OMA LOOME- JA ARENGUPOTENTSIAALI AVAMISEKS.	1. Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks.
2. NOOREL ON VÄIKSEM RISK OLLA TÕRJUTUD.	2. Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine.
3. NOORE OSALUS OTSUSTES ON ROHKEM TOETATUD.	3. Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes.
4. NOORTEVALDKONNA TOIMIMINE ON MÕJUSAM.	4. Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine.

HETKEOLUKORRA KIRJELDUS

Saare maakond hõlmab Saaremaa ja Muhu saare koos neid ümbritsevate väikesaartega ning Ruhnu saare Liivi lahes. Maakonna pindala on 2922 km² ehk 6,7% Eesti pindalast. Halduslikult jaguneb maakond 13 vallaks ja Kuressaare linnaks. Asustustihedus on üks maakondade madalamaid – 11 inimest/km².

Eraldatus mandrist 7 km laiuse Suure väinaga ja piiriüleste ühenduste puudumine süvendab Saare maakonna perifeersust. Maakonnakeskuse ajaline kättesaadavus autotranspordiga Tallinnast on sarnane Narva, Võru ja Valgaga. Saareline asend on aga ajalooliselt soodustanud piirkonna omapära säilimist ja on üheks soodsaks turismi edendavaks teguriks.

Saare maakonnas nagu valdavas enamikus teistes Eesti maakondades on rahvaarv kahanemas. Rahvaarvu kahanemist on põhjustanud nii negatiivne loomulik iive kui ka negatiivne rändesaldo, kusjuures rände mõju on suurem.

Viimastel aastatel on Eesti siserände osa saarlaste väljavoolus pigem kahanenud ja välisrände osa suurenenud. Rändesaldo kujundavad põhiliselt noored vanuses 15–34 a, kes lahkuvad Saare maakonnast edasi õppima ja tööle. Noorte lahkumist maakonnast võib mõjutada ka eluasemeturu olukord. Noortel peredel on väga harva võimalik omaette elama asumiseks leida mõistliku hinna ja kvaliteediga üüripinda.

Rahvastikuprotsessid on tihedas seoses tööturu olukorraga, üldise sotsiaalse ja kultuurilise keskkonnaga.

Saare maakonnas on tööealisi (vanuses 15–74) olnud pikemat aega 26 000 ümber. Tööealine rahvastik kahaneb, mis ennustab tööjõu nappust.

Oma osa soodsa tööhõive olukorra kujunemises on andnud kasvav töötamine mandril ja välismaal.

Õpirände osas on samuti gümnasistide jaoks ülekaalukaks tõmbekeskuseks kõigi valdade suhtes saanud Kuressaare linn. Muhu, Põide ning Laimjala valla suhtes on tõmbekeskus ka Orissaare.

Saareline suhteline isoleeritus on soodustanud tugeva ajaloolise eripära kujunemist ja säilimist, mistõttu saarlaste ja muhulaste piirkondlik identiteet on tugev.

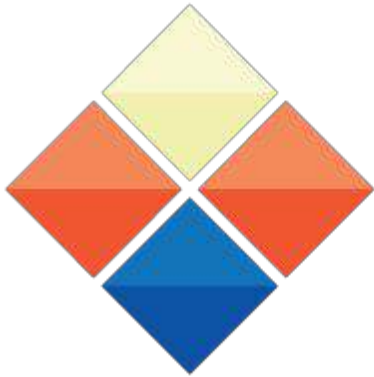
Saare maakonnas on noorsootöö ja noored väga olulisel kohal. Seda just demograafilistel põhjustel. Väljavõte Saare maakonna arenguvisionist aastaks 2025:

/.../ Saare maakond konkureerib edukalt Eesti suuremate linnapiirkondadega ja välisriikidega noorte elanike pärast. Konkurentsivõimeline keskmine palk, mitmekesise töö pakkumine ja kasvanud nõudlus kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu järele on olulisel määral tasakaalustanud noorte rände ja loonud aluse maakonna demograafilise jätkusuutlikkuse paranemiseks /.../

Lisaks on toodud välja, et majandusarengule on eriti tähtsad ettevõtliku hoiakuga ning kutsealase väljaõppega või väljaõppeks sobiv tööjõud, noore inimese jaoks atraktiivne elukeskkond, piisav maakonnasisene liikuvus ja transpordi välisühendused, kättesaadav ettevõtluse tehniline taristu, võimekas kohalik haldus ja aktiivne rahvusvaheline suhtlus.

Noorte olulisus kajastub ka Kuressaare linna tegevuskavas 2016–2019, kus erinevates noorsootöö valdkonda puudutavates alaeesmärkides on toodud välja järgmised punktid:

- Noorte tulijate märkamine;
- Alternatiivsete ning mõjusamate tunnustamis- ja väärtustamisvõimaluste otsimine;
- Asutuse eelarves vahendite tagamine töötajate motiveerimiseks;
- Rahvusvahelise koostöö erinevate vormide soodustamine ja arendamine;
- Ettevõtlusalase initsiatiivikuse toetamine koostöös ettevõtjatega;
- Noorte kaasamine nõuande- ja otsustusprotsessidesse;
- Kuressaare Noorte Huvikeskuse avatud noortekeskuse osa väljaarendamine;
- Uute spordi- ja vaba aja veetmise võimaluste väljaarendamine;
- Mitteformaalse õppimise ja kodanikualgatuste toetamine;
- Mitteformaalõppe kogemuste ja tulemuste väärtustamine.

Seisuga 01.11.2015
on maakonnas kokku 7253 noort
vanuses 7-26, mis moodustab 21,16%
Saare maakonna elanike üldarvust.

Poisse on 3766 ja tüdrukuid 3487.
Statistikaameti andmetel on kõige
rohkem 26 ja 25aastaseid ning kõige
vähem 12 ja 13aastaseid noori.

Valdade lõikes on noori järgnevalt:

Kihelkonna	134	Orissaare	372
Kuressaare linn	3019	Pihitla	254
Laimjala	155	Põide	168
Leisi	448	Ruhnu	30
Lääne-Saare	1634	Salme	255
Muhu	328	Torgu	68
Mustjala	114	Valjala	274

Noorsootöö seadusega maavanemale pandud ülesannete täitmist korraldab Saare maakonna tasandil noorsootöö Saare maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakond, kohalikes omavalitsustes erinevad spetsialistid vastavalt ametijuhendile.

2015/2016 õppeaastal on maakonnas kokku 23 kooli, kus õpilaste arv on kokku 4432.

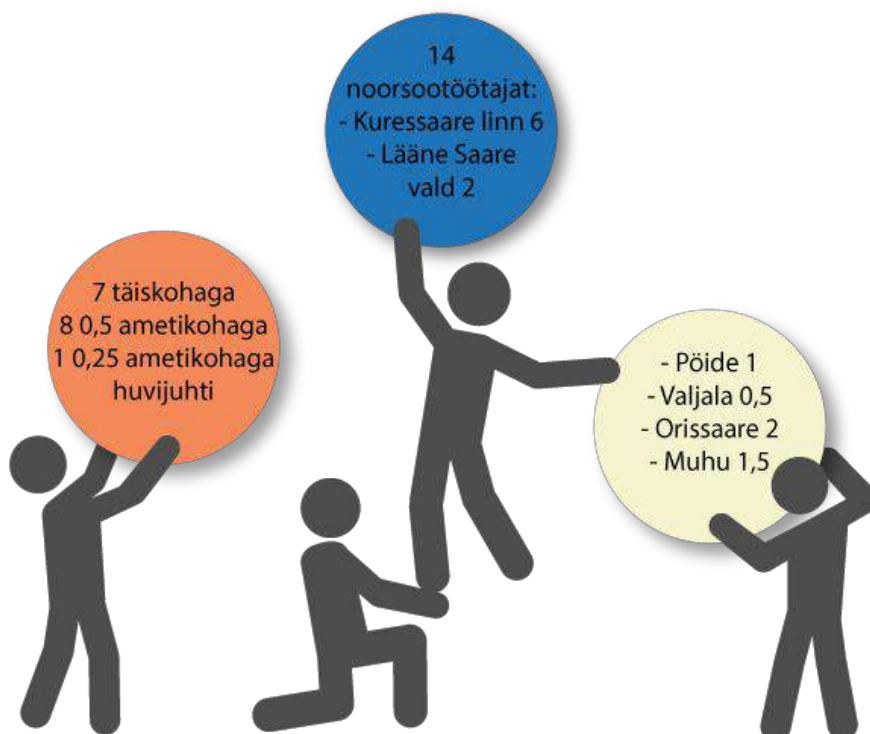
Noorte nõustamisega, sh karjäärinõustamise ja psühholoogilise nõustamisega tegeleb Saaremaa Rajaleidja keskus. 1. septembril 2014 alustas maakonnas tööd Saaremaa Rajaleidja keskus, mis pakub lõimituna järgmisi teenuseid kõikidele noortele (kuni 26a):

- eripedagoogiline, logopeediline, sotsiaalpedagoogiline ja psühholoogiline nõustamine (II tasand) ning lisaks eripedagoogiline ja psühholoogiline nõustamine alla 350 õpilasega kohalike omavalitsuse koolides (I tasand);
- karjäärinõustamine ja karjääriinfo vahendamine (II tasand).

Lisaks korraldab Saaremaa Rajaleidja keskus nüüdsest ka maakondliku nõustamiskomisjoni tööd. Karjäärinõustamisteenust pakub lisaks veel Eesti Töötukassa Saaremaa osakond.

Noorte teavitamisteenust pakub Saaremaal MTÜ Jangerid, kelle hallata on Saaremaa Noorte Infoportaal. Noorteinfo vahendamine toimub vastavalt noorteinfo teenusstandardi juhistele. Teenuse osutamiseks kasutatakse otseseid infoteenuse meetodeid (silmast silma suhtlemine, telefoni, e-posti, MSN, infoteeninduse jagamist meediumite vahendusel (internet, sh infoportaalid ja infolistid, meedia, sh trükimeedia, raadio, televisioon, trükised), infoürituste korraldamine (infopäevad, seminarid, koolitused, messid, loengud, konkursid). Noorte teavitamisteenuste otsesteks sihtgruppideks on nii noored kui noorsootöötajad. Noorteinfot jagavad ka erinevad avatud noortekeskused ja –toad oma infostendide, kodulehtede ja suhtlusportali Facebook kaudu ning maavalitsuse noorsoonõunik erinevate listide ning Facebooki kaudu.

Noorsootöötajad ja huvijuhid Saare maakonnas

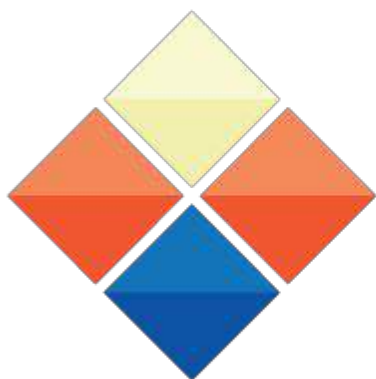

2015/2016. õppeaastal tegutseb Saaremaal 8 munitsipaalhuvikooli:

HUVIKOOL	ÕPILASI	ÕPETAJAJID
Kuressaare muusikakool	207	24
Kärla muusikakool	36	6
Orissaare muusikakool	70	13
Kuressaare kunstikool	71	3
Saaremaa spordikool	322	10
Orissaare spordikool	106	8
KG Huvikool Inspira	682	39
Kuressaare Noorte Huvikeskus	62	8

Lisaks tegutsevad erahuvikoolid, spordiklubid ja koolide huviringid.

Tegutsevad noorteühendused:

Reforminoored;
Noored Sotsiaaldemokraadid;
Keskerakonna noortekogu;
IRL Noored;
Kodutütred: 16 rühma ja 290 liiget;
Noored Kotkad: 12 rühma ja 200 liiget;
Noorteühing TORE;
Eesti Noorteühenduste Liit:
Saaremaa Noortekogu
Kuressaare Linna Noortekogu
Lääne-Saare Noortevolikogu
Eesti Õpilasesinduste Liit - 7 kooli õpilasesindused.
Õpilasesindused tegutsevad 15 maakonnakoolis.
Punane Rist (noorterühmad)

Saaremaal puuduvad noorte püsilaagrid, kuid läbi viiakse eriteemalisi projektlaagreid ja õpilasmalevaid. Noorte projektlaagreid ja õpilasmalevaid viivad läbi erinevad omavalitsused, MTÜ-d, noorteorganisatsioonid (Kaitseliidu Saaremaa Maleva noorteorganisatsioonid jt). Lisaks noortelaagritele kuuluvad noorte tervistava ja arendava puhkuse alla ka erinevad sportlikud tegevused, mida korraldavad spordiklubid, noortekeskused, koolid, MTÜ-d jt.

Saare maakonnas töötab üks alaealiste komisjon. Maakondlik komisjon loodi 1999. aastal Saare maavalitsuse juurde. Alaealiste komisjonide pädevusse kuuluvad alaealiste õigusrikkumiste arutelud, mõjutusvahendite määramine ning oma haldusterritooriumil alaealistega tehtava kriminaalpreventiivse töö koordineerimine.

Noorsootöölalane koolitus – erinevaid õppe- ja infopäevi korraldatakse maakonna noorsootöötajatele ja noortele Saare maavalitsuse ja MTÜ Saaremaa Huvijuhid eestvedamisel. Koolitusi noortele viivad läbi ka Saaremaa Arenduskeskus, koolid ning vabaühendused.

Ülevaade noorsootöö võimaluste ning vajaduste kohta omavalitsustes 01.05.2015 seisuga:

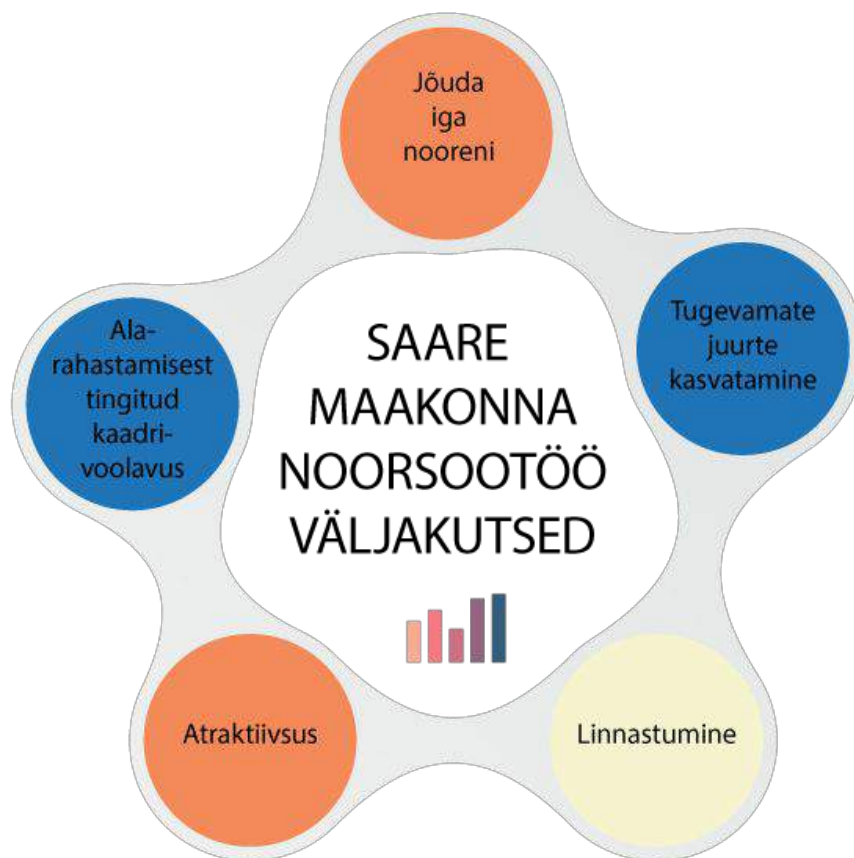
KOV	VÕIMALUSED	VAJADUSED
Kuressaare linn	<p>Olemas kaasaegne avatud noortekeskus, mis avatud 5 päeva nädalas. Töötab 6 täiskohaga noorsootöötajat. Suvehooajal on avatud rannanoortekas. Korraldatakse laagreid ja töömalevat. Toimub palju traditsioonilisi noorteüritusi ja -projekte. Toimub rahvusvaheline noorsootöö. Koolides olemas huvijuhid. Kuressaare linna arengukavas 2014–2020 on noorsootöö põimitud hariduse valdkonnaga kokku. Olemas <i>skatepark</i> ja head võimalused huvitegevuseks. Noorsootöö valdkonna nõustamiseks loodud Kuressaare Noorsoonõukogu. Koolides tegutsevad õpilasesindused, linna noortekogu, noorte huvikeskuse aktiiv.</p>	<p>Huvikeskuse uue hoone väljaarendamine. Noored soovivad oma bändiruumi.</p>
Ruhnu vald	<p>Ruhnu noorsootöölalased eesmärgid arengukavas 2016–2022: Rahvamaja juurde noorte vaba aja veetmise võimaluste loomine (nn mänguväljak kiikude, ronimisredelite, rulasõidu võimaluse, väljõusaaliga). Rahvamaja noortetegevuste arendamine ja tehnilise</p>	<p>Noortejuht. Noortekeskus. Huvijuht. Pakkuda lastele rohkem huvitegevust.</p>

	<p>võimekuse tugevdamine.</p> <p>Ruhnu kultuuriada kompleksi väljaehitus ja tegevuste arendamine aastaringseks kasutamiseks.</p> <p>Sportimisvõimaluste parandamine, sh sisespordihalli ehitus.</p> <p>Noorte kaasamine Ruhnu kultuuripärandiga seotud üritustesse.</p>	
Torgu vald	<p>Toetatakse igakülgset isetegemise võimaluste tagamist ja heatasemelise kultuuri sissetoomist.</p> <p>Torgu Kogukonnajärgne on planeeritud teisele korrusele noorte tuba.</p> <p>Lapsed ja noored käivad huviringides Salmel lasteaia ja kooli juures.</p> <p>Olemas lastelaagriteks ideaalne maja ja õu.</p>	<p>Noortejuht.</p> <p>Noortekeskus.</p> <p>Huvijuht.</p> <p>Pakkuda lastele rohkem huvitegevust.</p>
Salme vald	<p>Koolis olemas huvijuht.</p> <p>Huviringid lasteaia ja kooli juures.</p> <p>Lapsed ja noored on tähtsal kohal üldisemalt läbi hariduse, spordi ja kultuuri.</p> <p>Salme vallast soovitakse teha atraktiivne elu- ja puhkekeskkond, mis kinnistab noori ja toob valda uusi elanikke.</p>	<p>Noortejuht.</p> <p>Noortekeskus.</p>
Kihelkonna vald	<p>Noorsootöö arengukavas välja toodud.</p> <p>Noorsootöö on põhiliselt koondunud Kihelkonna kooli ümber, kus tegutsevad mitmed ringid ja sporditreeningud.</p> <p>Mitmed Kihelkonna noored osalevad Kuressaare huvikoolides. Noortel on võimalik kasutada ka pastoraadis tegutsenud avatud noortekeskuse ruume ja inventari.</p> <p>Valla eesmärgid noorsootöölase tegevuse arendamiseks:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vanemale koolieale mõeldud noorsootöö korraldamine koolimaja/rahvamaja juures. 2. Noorsooalgatusprojektide toetamine. 	<p>Noortejuht.</p> <p>Noortekeskus.</p> <p>Huvijuht.</p> <p>Sihtrühmade ebaproportsionaalsus.</p>
Mustjala vald	<p>Koolis olemas huvijuht.</p> <p>Noorsootöö arengukavas välja toodud, kuid rõhk pigem koolil ning lasteaial.</p> <p>Soov teha koostööd rahvamajaga ringijuhitud leidmise</p>	<p>Noortejuht.</p> <p>Noortekeskus.</p>

	<p>osas, noortele rahvamajas erinevate tegevuste organiseerimine ja Bändikooli rajamine.</p>	
Pihla vald	<p>Noorsootöö arengukavas välja toodud. Arengukavas eesmärgina kirjas, et noortele on loodud mitmekesised vaba aja veetmise võimalused.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noorsootöötaja ametikoha loomine vallas 2. Vallasiseste huviringide loomise toetamine 3. Noorte algatatud projektide toetamine 4. Avatud noorkeskuste loomine valla eri piirkondadesse. 5. Valda jõusaali rajamine 6. Noorte motopargi rajamine valda 	<p>Noortejuht. Noortekeskus. Huvijuht.</p>
Leisi vald	<p>Koolis olemas huvijuht. Noorsootöö arengukavas välja toodud. Kooliväline noorsootöö toimub neljas erinevas piirkonnas: Metsküla seltsimajas, Pärsama kultuurimajas, Karja mõisahoones ja Leisi noortekeskuses. Küllalt aktiivne on kodutütarde ja noorkotkaste tegevus, hõlmates noori vanuses kuni 18 aastat. Arengukavas loetletud suur hulk erinevaid tegevusi, et saavutada eesmärgid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koordineeritud ja noortega arvestav noorsootöö. 2. Loodud on võimalikult head tingimused noore isiksuse mitmekülgseks arenguks. 	<p>Noortejuht. Noortekeskus.</p>
Lääne-Saare vald	<p>2 noortekeskust, mis avatud 5 päeva nädalas, lisaks korraldatakse ühiselt ning ülevallalisi noortesündmusi ja käiakse erinevatel väljasõitudel. 2 täiskohaga noorsootöötajat. Koolides olemas huvijuhid. Vallas tegutseb noortevolikogu. Noorsootöö arengukavas välja toodud sh eesmärgid 2023 aastaks:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noorsootöö on koordineeritud. 2. Vallas elavad avara silmaringiga teadlikud noored. 3. Noored on kaasatud, loovad, ettevõtlikud ja haritud. <p>Kehtib Lääne-Saare valla noorte tunnustamise kord,</p>	<p>Kärla noortetoa laiendamine. Lümända piirkonna täitmine noorsootööga. Vähe huvitegevust.</p>

	<p>mille alusel antakse välja stipendiumid viies valdkonnas: hea algataja, aktiivne osaleja, noor talent spordi valdkonnas, noor talent kaunite kunstide valdkonnas ja hea idee.</p> <p>Noorsootöötajad korraldavad laagreid, tänu millele on otsustatud arendada endisest Kaarma kooli hoonest püsilaagripaik, kus hakkavad laagrid toimuma nii suvel kui teistel vaheaegadel.</p> <p>Lääne-Saare valla arengukavas on noorsootöö valdkond eraldi välja toodud.</p>	
Muhu vald	<p>1 noortekeskus.</p> <p>2 täiskohaga noorsootöötajat.</p> <p>Koolis olemas huvijuht.</p> <p>Noorsootöö arengukavas väga põhjalikult välja toodud.</p> <p>Noorsootööga tegeletakse teadlikult ja sihipäraselt, noortele on loodud mitmekülgsed võimalused vaba aja veetmiseks ja oma potentsiaali rakendamiseks.</p>	<p>Tihedam koostöö noorsootööga seotud allasutuste vahel.</p> <p>Noorsootöötajate motiveerimine.</p> <p>Noortevolikogu taasloomine.</p>
Orissaare vald	<p>Noorsootööd nähakse ka kui laiemalt piirkonna arengusse panustavat valdkonda.</p> <p>Orissaares on erinevad noortega tegelevad asutused koondatud ühtsele territooriumile, mis kannab ühist nimetust Orissaare Noortelinnak. Seal tegutsevad järgmised asutused:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● gümnaasium, ● spordikool, ● muusikakool, ● avatud noortekeskus, ● hostel, ● staadion, ● kultuurimaja. <p>Olemas huvijuht, ringijuhid, palju ja mitmekesised huviringid.</p> <p>2 noorsootöötajat.</p> <p>Regulaarne koostöö Muhu, Pöide, Laimjala ja Valjala avatud noortekeskustega.</p> <p>Lastekaitse spetsialist, kes teeb koostööd eelkõige noortekeskusega. Korraldab suviseid laagreid.</p>	<p>Vajadus oleks noortevolikogu järgi, et noori aktiivsemalt kaasata otsustusprotsessidesse.</p>
Pöide vald	<p>1 noortekeskus.</p>	<p>Noortekeskuse</p>

	<p>1 täiskohaga noorsootõtaja. Koolis olemas huvijuht. Noorsootõõ arengukavas välja toodud. Koolis edukas projektitõõ.</p>	<p>suurem kasutatavus. Huvihariduse mitmekesisustamine ja noorsootõõ aktiveerimine. Looduslaagrite korraldamine.</p>
Laimjala vald	<p>Noorsootõõ arengukavas välja toodud. Arengueesmärgid: 1. Noorsootõtaja koha loomine. 2. Rahvamaja kohandamine ja rakendamine noorsootõõ toetamiseks.</p>	<p>Noortejuht. Noortekeskus. Huvijuht.</p>
Valjala vald	<p>1 noortekeskus. Koolis olemas huvijuht. Noorsootõõ arengukavas välja toodud. Eesmärgina on välja toodud aktiivne noorsootõõ: 1. Oluline on noorte vaba aja mitmekõlgne hõivatus. Huviringide ja sporditegevuse arendamise kõrvale on tõhtis ka niinimetatud passiivsete noorte rakendamine. Algatusvõime, organiseerituse ja positiivse suhtumise arendamine õmbritsevasse võimaldab tekitada noortes vastutustunnet. "Sõdeinimeste" leidmine ja kaasamine noorsootõõsse. 2. Toimiv noorsootõõ läbi noorte omaalgatuse ja nende kaasamise õhistegevustesse. 3. Väärtustatud vabatahtlik tõõ. Tegevuskavas välja toodud noortefondi loomine omaalgatuse õhutamiseks.</p>	<p>Noorsootõtaja. Aktiiv noorte hulgast ja kohalik eestvedaja. Koostõõ teiste valdadega. Põhapõevakool.</p>

SUURIMAD VÄLJAKUTSED SEoses LINNASTUMISEGA

Aktiivsete noorte väljaränne. Tasakaal väliskogemused ja Eesti/ saare väärtustamine.

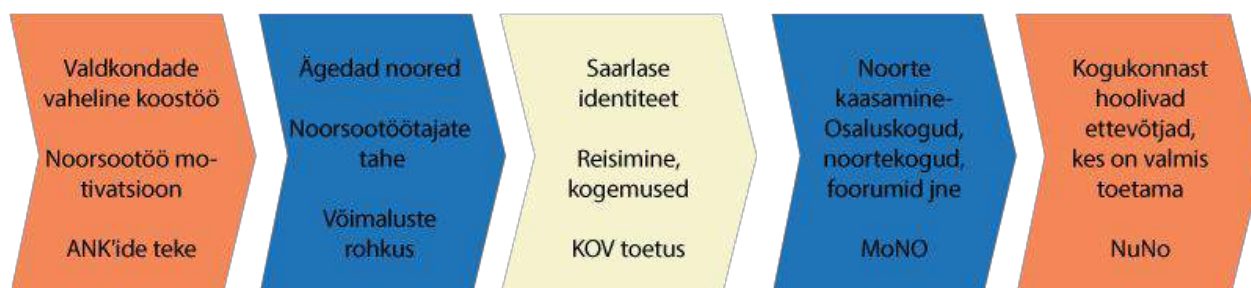
Asustus hõreneb. Linnade/ maakondade koostöö arendamine ja noorteliikuvus.

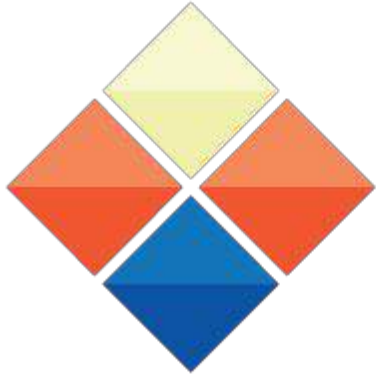
Rahaline ressurss väheneb. Kultuuriliste identiteetide segunemine

Noortel ja vanematel pole aega. Eneseteostuse võimaluste piiratus.

Konkreetsed sihtgrupid ja nendeni jõudmine. Projektipõhisus- järjepidevus.

SAARE MAAKONNA NOORSOOTÖÖ VÕIMALUSED

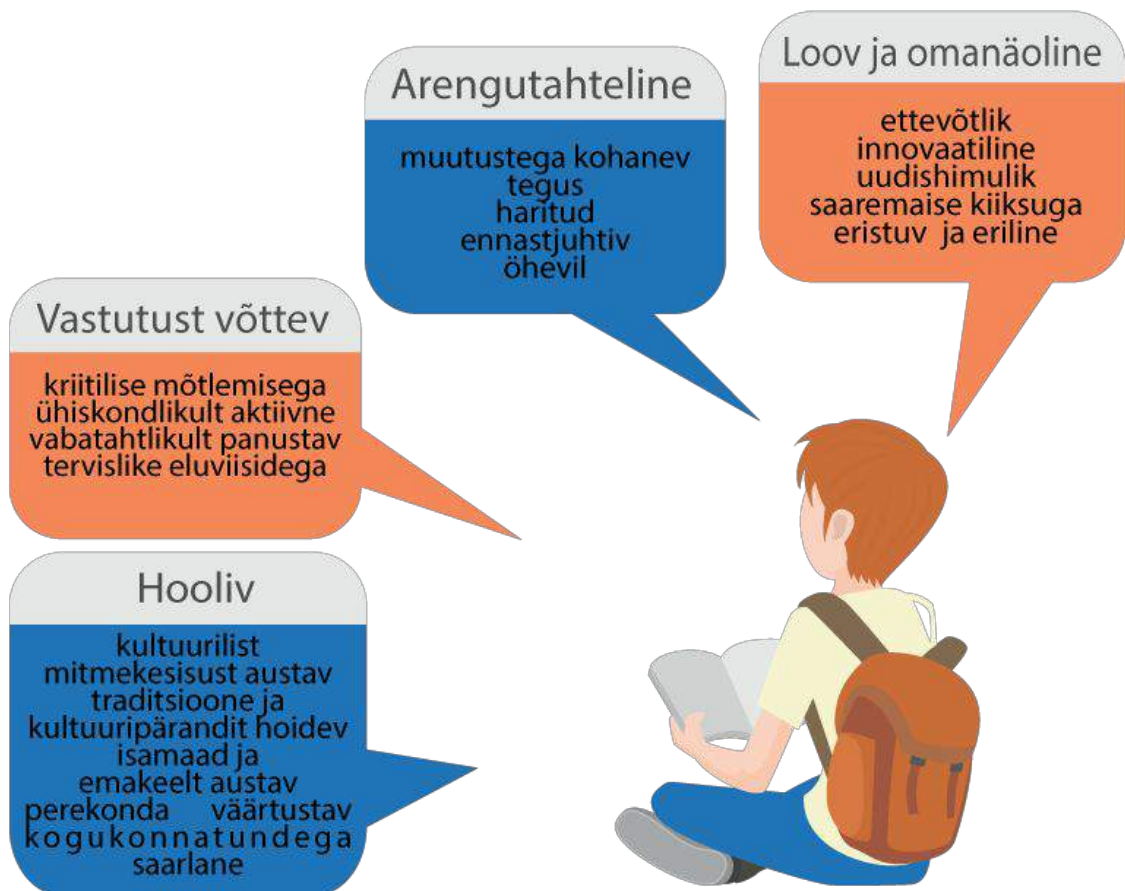

ÜLDEESMÄRK, VÕTMEVALDKONNAD JA TEGEVUSSUUNAD

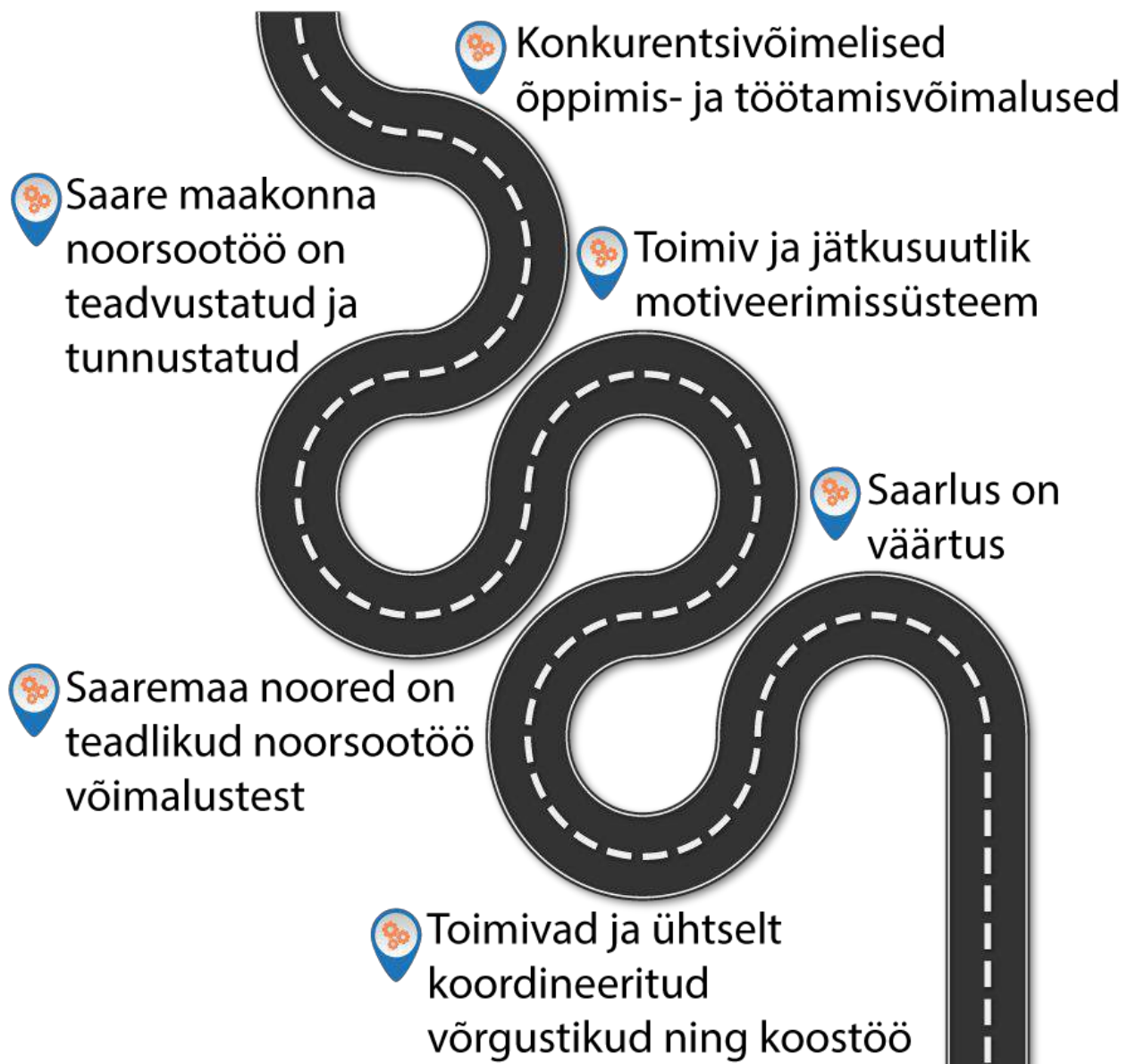
Strateegia töörühm vaatas Saaremaa noorsootöö kaugemat tulevikku kahest aspektist. Esiteks sõnastati, milliseks tahame kujundada oma sihtrühma ehk noori vanuses 7–26. Teiseks kirjeldati läbi üldesmärgi ning võtmevaldkondade ideaalset noorsootöö keskkonda aasta 2020 perspektiivis.

SAAREMAA NOOR ON:

Saaremaa noorsootöö üldeesmärk on: noortel on Saaremaal hea!

Üldeesmärgini jõutakse kuue strateegilise võtmevaldkonna kaudu.

Saaremaa noored on teadlikud noorsootöö võimalustest ja osalevad aktiivselt.

Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks,
omaalgatuseks ja ühistegevuseks.

Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes.

Probleem	Tegevussuund
Vähesed noored osalevad avatud noorsootöös. Noortekeskused on alakasutatud. Noorte vähene aktiivsus, osalemistahe ja omaalgatusvõime. Paljud noored ei julge algatada ja eest vedada.	Noortega töötavad inimesed on õppinud ja praktiseerivad igapäevaselt noorte kaasamise ja kuulamise oskusi.
	Noorte ja juhendajate vahel on jagatud vastutus erinevate ideede elluviimiseks.
	Noorte ideede elluviimist toetatakse, neile antakse rohkem vastutust ja piisavalt täiskasvanute tuge.
	On käivitatud tegevused, mis arendavad noore eneseväljendust ja julgust.
	Olemasolevad ruumid on paremini kasutusele võetud, sealhulgas nädalavahetustel, on kohandatud aegu laste ja noorte jaoks.
18+ noorte vähene osalemine noorsootöös.	Noorte ühisüritused on avatud ka 18+ noortele.
	Noortekeskuste tegevusi planeeritakse atraktiivsetena ka vanematele noortele ning noortele lapsevanematele.
Huviharidus on ühekülgne. Paljude huvialade jaoks puuduvad võimalused vahendite, eestvedajate või ruumide puuduse tõttu.	Kool, noortekeskus ja huvikoolid teevad koostööd huvitegevuste võimaluste parendamiseks ja info jagamiseks.

<p>Huviharidus ja –tegevus piirkonniti raskesti kättesaadav, sõltub juhendajate olemasolust ja motiveeritusest ning transpordist.</p>	<p>Huvitegevus on mitmekülgne, erinevatele vanustele ning nii tüdrukutele kui poistele.</p>
	<p>On parandatud transpordikorraldust noortele huviringidesse jõudmiseks.</p>
	<p>On loodud „ringlevaid“ ja mobiilseid huviringe.</p>
<p>Vähe noori huvitavaid laagreid. Puudub Saaremaa enda laagripaik noortelaagrite läbiviimiseks.</p>	<p>Toimub mitmekesine laagritegevus koolivaheaegadel.</p>
	<p>Noortelaagrite korraldamiseks toimib aastaringset tervisekaitse nõuetele ja noorte vajadustele vastav laagribaas.</p>
<p>Vähene koostöö lapsevanematega. Lapsevanemate vähene huvi ja teadlikkus noorsootöö võimaluste kohta.</p>	<p>Noorsootöö kohta jagatakse regulaarselt infot lastevanemate koosolekutel, erinevatel kodulehtedel, e-koolis, omavahelises suhtluses.</p>
	<p>Soodustatud on lapsevanemate aktiivne osalus.</p>
	<p>On loodud võimalusi eri põlvkondi ühendavateks üritusteks ja projektideks.</p>
	<p>On loodud tingimused lapsele koos lapsevanemaga huviringis käimiseks.</p>
<p>Teadlikkus noorsootööst ja selle võimalustest on vähene.</p>	<p>Mitmekülgne info noortest ja noortele on kättesaadav kõigis Saaremaa valdades.</p>
	<p>Soodustatakse ja kasutatakse aktiivselt info levimist noorelt noorele – läbi sotsiaalmeedia, sõpruskonna jne</p>
	<p>Üks kord aastas toimub küsitlus, et selgitada välja ja parandada noortele info liikumist.</p>
	<p>Kogutakse regulaarselt statistilisi andmeid noorte osalemisest: noortekeskustes, osaluskogudes, noortekogudes, noorteorganisatsioonides, sündmustel,</p>

	<p>üritustel. Iga kolme aasta tagant on toimunud uuring, mille tulemused on avalikult kättesaadavad.</p>
	<p>Leitakse aktiivselt võimalusi noorte tegevuste ja edulugude jagamiseks ning eksponeerimiseks avalikkusele.</p>
	<p>Populariseeritakse vabatahtlikku tööd ning levitatakse infot selle võimaluste kohta.</p>
	<p>Noorte ja teiste huviliste kasutada on erineva raskusastmega madal- ja kõrgseiklusrada või nende kombinatsioonid.</p>
Vähene teadlikkus rahvusvahelisest noorsootööst.	Võimaluste tutvustamine ja info jagamine noorteorganisatsioonidele.

Konkurentsivõimelised õppimis- ja töötamisvõimalused.

Noorte kaasamise suurendamine ja
noorte tööhõivevalmiduse parandamine.

Probleem	Tegevussuund
<p>Noorte vähene teadlikkus töövõimalustest maakonnas. Noortel puudub töökogemus. Alaealistel on vähe võimalusi töötamiseks.</p>	<p>Toimivad noortele tööelu tutvustavad meetmed nagu töövarjupäevad, malevad, töölaagrid, ettevõtete külastused jne</p>
	<p>Tööandjad on motiveeritud pakkuma koolinoortele suvist tööd ja mitmekesist tööd.</p>
	<p>On loodud infosüsteem, mis annaks noortele ja tööandjatele teada suvisest töö ja tööjõu pakkumisest, praktikakohtadest.</p>

	See kajastub kooli õppekavades: 2016 – 12. klassidel 2017 – 11. ja 12. klassidel 2018 – 10.–12. klassidel
Vähened võimalused edasiõppimiseks kohapeal ja väike erialade valik.	Koostöös koolidega arendatakse võimaluste korral uusi erialasid vastavalt noorte soovidele ning vajadustele.
Töötud noored.	Toimub regulaarne noorte nõustamine. Koostöös töötukassaga teostatakse igal aastal seiret, et saada teada noorte töötute arv.

Toimivad ja ühtselt koordineeritud võrgustikud ning koostöö.

Kvaliteetse noorsootöö arengu tagamine. Noorsootöö juhtimine ja koordineerimine on korrastatud ning tulemuslik.

Probleem	Tegevussuund
Vähene omavalitsuste vaheline koostöö ürituste ja nõupidamiste korraldamisel ning info liikumisel.	Vähemalt kord kvartalis toimub üks ühiselt koordineeritud ja läbiviidud maakondlik ühisüritus noortele.
	Viia koostööprojektide kaudu eri paikkondadest ja erinevate huvidega noori rohkem kokku.
	Nõupidamised: ürituste arv + küsitlus + osalejate arv + eesmärkide täitmine.
	Info liikumise parendamiseks viia läbi igaaastane küsitlus noorte hulgas. Regulaarselt hinnata info kättesaadavust.
	Vähemalt kord kvartalis toimuvad maakonna noortega tegelevate inimeste

	<p>kokkusaamised, et jagada plaane, seada ühiseid eesmärke ning jõuda koostööni.</p> <p>Õpetada nii noortele kui ka täiskasvanutele rohkem koostööoskusi – tunnustamist, kaasamist, kuulamist ja tolerantsust.</p>
Vähene koostöö võrgustike ja noortega tegelevate inimeste vahel omavalitsuste siseselt.	<p>Igas omavalitsuses toimub vähemalt korra aastas ümarlauakohtumine noorsootöö osalistega (ametnik, lapsevanemate esindajad, õpilasesinduse liikmed, huvijuht, noorsootöötaja, karjäärinõustaja, ringijuhid, noorteorganisatsioonid, noorsoopolitsei jne), et üksteist teada, vahetada kogemusi ning teha koostööd.</p> <p>Igas omavalitsuses on kaardistatud noortega tegelevad inimesed.</p>
Vähe ühiseid üritusi noorsootööga seotud inimestele.	Korraldada regulaarselt ühisüritusi, kuhu on kaasatud kõik noorsootööga seotud osapooled.

Toimiv ja jätkusuutlik motiveerimissüsteem.

Noortega töötavad väljaõppinud ja motiveeritud spetsialistid.

Probleem	Tegevussuund
Noorsootöö ja noorsootöötajad ei ole piisavalt tunnustatud.	On loodud ja levitatakse julgelt tunnustatud häid praktikad nii KOV kui MK tasandil.
Noorsootöötajatel on vähe võimalusi osaleda nõupidamistel ja koolitustel.	Tööandjad on teadlikud noorsootöötaja infopäevadel ja koosolekutel osalemise ning

	enesetäiendamise olulisusest.
	Koordineeritakse maakonnaüleseid koolitusi ja korraldatakse neid Saaremaal.
	On loodud toimiv asendussüsteem üksi töötavale noorsootõtajale
Noorsootõtajatel on pikad tööpäevad, neile puuduvad asendajad ning toimub kiire läbipõlemine ja väsimine.	Noorsootõtaja aeg on väärtustatud ja on välja töötatud konkreetne graafik töö ja puhkeaja koordineerimiseks. Noorsootõtajatele on välja töötatud motivatsioonipakett.
Noorsootõtajatel ei ole kellelegi oma muret jagada.	On loodud maakonna noorsootõo valdkonna mentorite võrgustik.

Saare maakonna noorsootõo on teadvustatud ja tunnustatud.

Noorsootõoga seotud inimesed on kaasatud otsustusprotsessidesse, on märgatud ning võrdselt koheldud.

Probleem	Tegevussuund
Noorsootõo ei ole piisavalt arvestatud valdkond kohaliku omavalitsuse elu parendamisel ja arendamisel. Väga paljudes kohalikes omavalitsustes puuduvad noorsootõtajad. Valdkond ei ole kajastatud mitmetes arengukavades ega eelarvetes.	Igas kohalikus omavalitsuses on vähemalt üks täiskohaga noorsootõtaja.
	Igas kohaliku omavalitsuse arengukavas on noorsootõo toodud välja eraldi peatükina.
	Igas kohalikus omavalitsuse eelarves on noorsootõo kajastatud.
	Noorsootõtaja osaleb kohaliku omavalitsuse otsustusprotsessides, olles volikogu liige ja/ või kuuludes mõnda volikogu komisjoni.

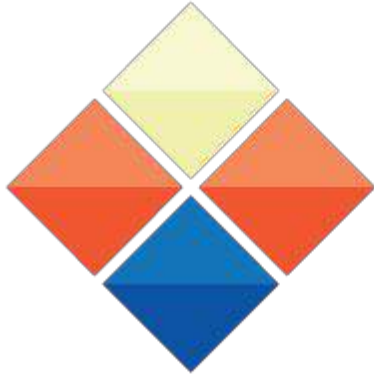
Noored ei ole kaasatud kohaliku omavalitsuse arendamisesse.	Omavalitsusjuhid ja teised eestvedajad on teadlikud noorte kaasamisest ja teevad noortega koostööd.
	Igas kohalikus omavalitsuses on olemas noortevolikogu.
	Noortevolikogu esindaja osaleb kohaliku omavalitsuse otsustusprotsessides kuuludes mõnda volikogu komisjoni.
Noorsootööga seotud inimestel on teiste sarnaste valdkondadega võrdsed töötingimused.	Huvijuhtide ja ringijuhtide palk on võrdsustatud riigi poolt kehtestatud õpetaja palga alammääraga.
Noorsootöö on populaarne amet.	Toimub iga-aastane läbimõeldud kampaania "Noorsootõtaja on tegija"
	Toimub iga-aastane noorsootöö nädal, kus tutvustatakse noorsootõtaja ametit ning võimalusi ja noorsootöö võimalusi.
	Noored lähevad noorsootööd õppima
Noorsootöö on märgatud.	Noorsootõtajad levitavad tegevusi ja tulemusi meedia kaudu nii kohalikul kui maakondlikul tasandil.
	Jagatakse ning tunnustatakse üksteise tegemisi/saavutusi noorsootöös.
	Noored on kaasatud noorsootöö tegevuste ning tulemuste jagamisse meedia kaudu.
	Välja on töötatud Saare maakonna noorsootöö sümbolika.

Saarlus on väärtus.

Noored hindavad Saaremaad. Saarlane olla on uhke ja hea. Oma identiteedi ja kultuuri, ajaloopärandi rõhutamine ja selle üle uhke olemine.

Probleem	Tegevussuund
Saarlased kaovad mandrile ära, unustavad oma ajaloo ning kodukoha.	Iga 5 a tagant toimub ülemaailmne saarlaste kokkutulek.
	Igas Eesti suuremas ülikoolilinnas on vähemalt üks saarlaste kommuun.
	Välja on töötatud saarlaste oma e-residentsus (õ-residentsus).
	Loodud on tingimused ja tekkinud on mõtteviis: "Saaremaa kui bränd".
Saaremaa väärtuste ja omapära hoidmine ning propageerimine.	Toimub süstemaatiline koduloo uurimine ning sündmuste talletamine.
	Kord aastas toimuvad noortele suunatud kihelkonnapäevad, kus kantakse rahvariideid ja tutvustatakse Saaremaa kultuuripärandit.
	Loodud on kohalike legendide mängumaa, mis on Saaremaa üheks oluliseks tõmbenumbriks.
	Koostatud on Saaremaa oma aabits.
Noorte väljaränne ja mittetagasitulemine Saaremaale.	Noorte seas on levinud arusaamine, et Saaremaa on turvaline ning atraktiivne koduskoht pere loomiseks.
	Loodud on programm tõhusa ning järjepideva koostöö toetamiseks Saaremaa ettevõtjatega noortele tööpraktika ning töökohtade loomiseks.

STRATEEGIA SEIRE JA HINDAMINE

Saaremaa noorsootöö arengustrateegia seiret teostab noorsootöö strateegia töögrupp (vaata lk 27) koostöös Saaremaa noortekoguga. Koordineerivas rollis on Saare maavalitsus. Seireinfot koguvad maavalitsus, teavitamise ja nõustamise keskus ja teised vastavate valdkondadega tegelevad töögrupiliikmed.

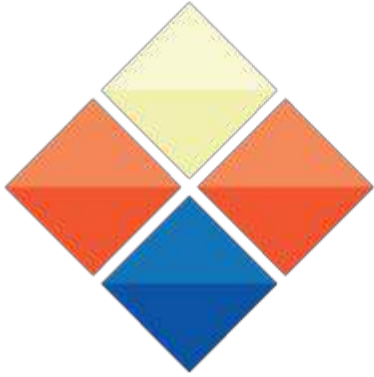
Strateegia täitmist analüüsitakse kord aastas. Analüüsi tulemusena valmib seireraport, milles kajastuvad ka statistilised näitajad. Seireraporti koostamist koordineerib Saare maavalitsus.

Kord aastas toimub avatud seminari vormis maakondlik noorsootöö osapoolte võrgustiku üldkogu, kus antakse tagasisidet strateegia elluviimise ja seire kohta, kogutakse teavet uute vajaduste ja ideede kohta ning vajadusel tehakse muudatusi strateegia tegevuskavva.

Strateegia uuendamine võetakse ette aastal 2020.

Kasutatud allikad:

- Eesti Noorsootöö seadus,
- Eesti noortevaldkonna arengukava 2014–2020,
- Saare maakonna arengustrateegia 2020,
- Kuressaare linna tegevuskava 2016–2019,
- Saare maakonna omavalitsuste arengukavad.

ARENGUSTRATEEGIA KOOSTAMISE TÖÖGRUPP

1. Marii Kõrgesaar	Kuressaare linnavalitsuse noorsootöö spetsialist;
2. Triino Lest	Aste klubi juhataja- kultuurikorraldaja, Huvijuhtide Liit, ENL;
3. Kristi Hints	Rajaleidja keskuse karjääriinfo spetsialist, MTÜ Just See;
4. Marjana Luist	Rajaleidja keskuse karjäärinõustaja;
5. Taniel Vares	Kuressaare noorte huvikeskuse direktor;
6. Anne Nelis	Kuressaare noorte huvikeskuse noorsootöötaja ja avatud noortekeskuse juhataja;
7. Ursula Rahnik	Töötukassa karjäärinõustaja, vabatahtlik;
8. Merle Simmer	Lääne-Saare valla Aste noortekeskuse noorsootöötaja;
9. Deisi Juns	Lääne-Saare valla Kärla noortetoa noorsootöötaja;
10. Arnek Grubnik	Muhu noortekeskuse noorsootöötaja;
11. Taavi Rauniste	Kuressaare linnavolikogu liige ja arenduskomisjoni esimees, ettevõtja;
12. Triin Arva	Saaremaa arenduskeskuse konsultant;
13. Piret Seema	Kuressaare Vanalinna kooli huvijuht, MTÜ Saaremaa Huvijuhid;
14. Mari Arro	Saaremaa noorteinfo infotöötaja;
15. Andreas Hõlpus	Saaremaa noortekogu, Kuressaare linna noortekogu;
16. Loore Pihlas	Kuressaare Gümnaasiumi õpilane, Saaremaa noortekogu;
17. Anneli Meisterson	Saare maavalitsuse noorsoonõunik;
18. Kaire Kiil	Kallemäe kooli direktor;
19. Valve Heiberg	Saare maavalitsuse kultuurinõunik;
20. Ingrid Paiste	Kaitseliidu Saaremaa maleva kodutütarde noorteinstruktor;
21. Veronika Allas	Saaremaa Puutega Inimeste Koja juhataja;
22. Minna Raun	Noorsoopolitseinik.

Strateegiaprotsessi nõustas ja dokumendi koostas ekspert Kati Orav (Creativity Catcher OÜ, www.creativitycatcher.com).